

Futbolun Ofsayta Düştüğü Yer: Para

Ofsayt nedir?

Futbol oyun kurallarını belirlemekle yetkili IFAB, Oyun Kuralları kitabının 11. maddesinde ofsayt kuralını bir takım hücum ederken, hücum eden takımın oyuncusu rakip takım alanında ve kendisine pas aktaran arkadaşı topla son oynadığı anda, rakip takım kale çizgisine toptan ve en az iki rakipten daha yakınsa ofsayt kabul edilir” diye tanımlar. Ancak eller ve kolların bu ileride olma durumuna dâhil değildir çünkü futbolda bu organların kullanılması yasaktır (kendi ceza sahası içerisinde kaleci istisna).

Çok mu karışık? Öyle duruyor ama futbolun içerisindeyseniz anlaması çok da karışık değildir. Başta karışık gelse de zamanla öğrenir; alışsınız. Uygulama açısından bakıldığında ofsayt gerçekten karışık ve zor bir iştir. Futbol oyununda nihai kararı orta hakem verse de ofsayt konusunda yan hakeme uyar. Futbol çok hızlı oynanan bir oyun olduğundan yan hakemin ofsaydı tespit etmesi maharet ister. Doğru açıda duracaksınız, son adamı alacaksınız, topla son oynanan anla pası alanın, rakip savunma oyuncularının konumunu gözeteceksiniz. Futbolcular rakiplerini ofsayda düşürüp avantaj sağlamak isterler. Ama bunu yaparken çok dakik olmalısınız, takımın tamamı ileri çıksın, bir kişi bile birkaç santim geride kalsın; yandı gülüm keten helva. Öte yandan hücum eden takım oyuncusu da ofsayda düşmemek için çaba harcar. Düşmezse gol atabilir; düşerse attığı gol-emek heba olur.

Maçtaki pozisyon sayısına baktığımızda yan hakemler bu kuralın uygulanmasında çok fazla hata yapmazlar ama yapılacak bir hata bile sonucun değişmesine yol açabilir. Son yıllarda uygulamaya sokulan Video Yardımcı Hakem Sistemi (VAR) sayesinde bu hata, en azından üst liglerde, sıfırlanmıştır. Yan hakem nadiren hata yapsa bile bilgisayar ölçümüyle adil karar verilebilmektedir.

Ayrıca, biraz argo da kabul edilse, Türkçemize bu tabirden kazandırılmış bir deyim vardır: Ofsayda düşmek. Yani, bir işi tam yapacakken hata yapmak.

Peki, edebiyatçı, şair ofsayda düşer mi?

Düşebilir! Topla hiç oynamasa bile düşebilir.

Malatya, Doğu Anadolu Bölgesinde yer alan, dünyanın en lezzetli kayısılarının yetiştiği kadim bir şehir. Bereketli Fırat'ın, Tohma'nın ve Fırat'a karışan birçok dere ve çayın hayat verdiği kadim bir coğrafya. Bu şehrin insanı, birçok özelliğinin yanı

sıra, futbolu çok sever. Futbol, bir oyun olmanın ötesinde, birleştirici bir güce sahiptir.

Hep söylenir: 12 Eylül 1980 öncesi sağ-sol kavgalarının olduğu dönemde, örnek olsun, (A) mahallesinde oturan solcunun (B) mahallesinde oturan sağcının mahallesinden geçmesi düşünülemezken Malatyalılar Malatyaspor maçlarında yekvücut olurlardı. Yani sağcılık-solculuk birkaç sene önce yıkılan İnönü Stadinin tribünlerine girdiğiniz anda biter; birlik-beraberlik sağlanırdı.

1966 yılında kurulan Malatyaspor, 1980lerin ortalarına kadar genellikle 2. Ligde oynadı. 3. Ligde oynadığı da oldu ama takımın yeri 2. Ligin ortaları veya düşme hattının üzeriydi. O yıllarda Süper Lig ifadesi kullanılmadığından bizim bugün “süper” dediğimiz lige 1. Türkiye Ligi deniyordu.

1981 yılında Malatyaspor Nurettin Soykan Malatyaspor başkanlığına geldikten sonra işin rengi değişti. Soykan, futboldan anlamazdı. Başkan yardımcılığına getirdiği Cahit Kurdal'ın lisede voleybol oynamanın dışında spor geçmişi de yoktu. Ama Soykan akıllı adamdı, iyi bir yöneticiydi, Malatya'dan ehil insanlarla yönetim kurulu oluşturdu ve hikâye başladı. İlk sene şampiyon olunamasa da zirve zorlandı. 1983-84 sezonunda Malatyaspor, mücadele ettiği 2. Türkiye Liginde yenilgisiz şampiyon olarak 1. Lige yükseldi. Bu başarı o tarihe kadar görülmemiş bir şeydi.

Anadolu'nun bu mütevazı şehri artık Türk futbolunun devlerini evinde ağırlayacak, dış sahalarda onlarla kafa kafaya maçlar yapacaktı.

O tarihte Türkiye 12 Eylül darbesinin etkisini halen üzerinde hissediyordu ve halen de hissedecekti. ‘Hayır’ demenin neredeyse terör örgütü üyeliği muamelesi gördüğü bir ortamda 12 Eylül Anayasası halkoyundan geçmiş; 6 Kasım 1983’de milletvekili genel seçimleri yapılmasına karar verilmişti.

O seçimi kazanıp tek başına iktidara gelecek Anavatan Partisinin başında Turgut Özal bulunuyordu. Özal, Malatyalıydı.

Malatyalılar için siyasette hemşeri kavramı önemlidir. Belki bu sebepten yıllarca İsmet İnönü’yü desteklediler. Özal için de aynısı oldu. Halk Partili, yani CHP’li bilinen, birçok insan Özal’ın ANAP’ına oy verdi.

*Spor Yazarı

ANAP, iktidara yürürken Malatyaspor şampiyonluğa koşmaya başlamıştı. Elbette bu ikisi birbirinden bağımsız şeylerdi. Malatyaspor'un Soykan'lı hikâyesi daha önceden başlamıştı.

Siyasete yakın bir isim olmayan Nurettin Soykan'ın, Özal'ın ricasıyla, ANAP'ın doğu illerinde teşkilatlanmasında rol oynadığı biliniyor. Bugünün anlayışıyla Soykan'ın bir milletvekilliği-bakanlık beklediğini sanabilirsiniz. Öyle bir şey olmadı; tenezzül bile etmedi.

1984-85 sezonuyla birlikte 1.Ligde, yani Galatasaray, Trabzonspor, Fenerbahçe, Beşiktaş gibi devlerin oynadığı ligde, oynamaya başlamıştı. Malatyalılar için bu bir rüyaydı. Bu rüya daha da güzelleşecek; ilk iki sezon ancak kümede kalmayı başaran sarı-kırmızılılar, 1986-87 sezonunu averajla Fenerbahçe'nin ardından beşinci kapatacak; o sezon Fenerbahçe ve Beşiktaş'ı evinde 1-0'lık sonuçlarla yenecekti. Malatyalılar iyice havaya girmişti.

1987-88 futbol sezonu Malatyaspor için tarihinin bugüne kadar gördüğü en başarılı sezon olacaktı. Türk futbolunun yeni tanımaya başladığı Yılmaz Vural idaresinde (Vural bir sezon önce Özkan Sümer'in yardımcısı olarak Malatya'ya gelmişti; o teknik direktörlüğü bırakınca yerine geçip, sezonu tamamlamıştı) sezona fırtına gibi girmiş, ligin zirvesine kurulmuştu. Vural, ikinci yarının ortalarında takımı bırakıp yerine Malatya'nın emektar hocalarından Özkan Akbulut gelmişti ama bu değişiklik performansta pek düşüşe etki etmemiş, Malatyaspor o sezonu Türkiye üçüncüsü tamamlamıştı. Ayrıca futbolumuzda dört büyükler diye tabir edilen lig şampiyonlarının hepsini yenmişti. Türk futbol tarihinde Fenerbahçe, Galatasaray, Beşiktaş ve Trabzonspor'u bir sezonda yenen ilk takım Malatyaspor'dur.

Lig üçüncülüğü yaşanırken Malatyaspor'un başında Turan Çevik vardı. O bırakınca Nurettin Güven başkanlığa geçti. Güven, sadece Malatyaspor tarihinin değil belki Türk futbol tarihinin ilk en sansasyonel transferlerine imza attı. 1982 Dünya Kupasının yıldızları Eder ve Serginho ile 1986'da Brezilya milli takımının kalesini koruyan Carlos Malatyaspor'a gelmişti. Güven, bu transferleri yapacağız, dediğinde birçok insan inanmıyor, dalga geçiyordu.

Hatırlatmak gerekir ki, o yıllarda Brezilya'dan futbolcu getirmek büyük bir marifet idi. Zaten o günkü yönetmelikler gereği ikiden fazla yabancı oyuncuyu oynatma şansınız yoktu. Futbol şimdiki gibi "enternasyonal" bir olgu değildi. Şimdiki kadar para da yoktu.

Bu defa Malatya'da şampiyonluk sloganları atıl-

maya başlanmıştı.

Ancak çok sürmeden işler tersine dönecek, yönetim futbolcuların parasını ödeyemeyecekti. Zaten, Eder bu yüzden ülkesine dönmüştü. Malatyalılar, günlerce, yönetimin 'Eder bugün geldi, yarın geldi' laflarıyla umutlanacak; sadece sezon açılışında Boluspor'a karşı 25 dakika kadar sahada izledikleri kadarıyla kalacaklardı.

Malatya'nın Barguzu köyünden, Ziraat Mühendisi Cumali Ünal'dının yolu tam bu noktada Malatyaspor'la kesişecekti.

Ünal'dı, Malatyaspor'un krize girdiği o dönemde, Özal'ın müşaviri olarak çalışıyordu. Birçok kurumu yönettikten, yani bürokrat olarak görev yaptıktan sonra, önemli bir göreve gelmişti.

Ama Ünal'dı bir bürokrat olmanın ötesinde şairdi, edebiyatçı idi. Halen de öyle...

Özal, onca devlet işinin arasında elbette sürekli Malatyaspor'la ilgilenecek durumda değildi. Ama Malatyaspor'un Malatyalılar için ne anlam taşıdığını bildiğinden elini çekmiş de değildi. Kulüp maaşları ödeyemez hale gelip, kendisinden acil yardım istenince müşaviri Ünal'dı'yı yanına çağırdı.

Ünal'dı'ya "şu Malatyaspor işine bir bak, yönetim kurulu oluşturalım" dedi.

Futboldan hiç anlamayan, maça gitmeyen, maç izlemeyen Ünal'dı ne yapacaktı? Hemen arkadaşı olan TRT Spikeri Abidin Aydoğdu'yu aradı. Ne yapması gerektiğini sordu. Aydoğdu, milli takım teknik direktörlüğü de yapmış Tınaz Tırpan'la görüşmesini önerdi. Görüşme ayarlandı; buluşuldu. Tırpan, özetle, futbolu yönetenlerin futboldan anlamadığını, bazılarının iyi niyetli de olmadığını, gelip para varsa toplayıp gittiğini, sonra da kulüplerin battığını anlattı. Kulüpler, iyi bir yönetim yapılanmasına kavuşmadan ve sürekli gelir kaynağı yaratamadan ayakta kalamazdı.

Ünal'dı, Tırpan'ın tavsiyeleri kulağında, yönetim kurulu oluşturmak için kolları sıvadı. Metin Kaya Çağlayan isimli, aslen Malatya Arapgirli, bir işadamı bulundu. Onun başkanlığında yönetim kurulu oluşturulacaktı. Oluşturuldu; Ünal'dı bu kurulda başkan yardımcısı idi.

İstanbul-Ankara-Malatya hattında yaşanan görüşme trafiğiyle oluşturulan çiçeği burnunda yönetim kurulu Malatya'ya geldi. Rakip, Fenerbahçe idi. Haliyle Fenerbahçe her zaman ciddi bir rakiptir; futbolcular kazanarak yeni yönetime moral ve güven vermeyi hedefliyordu. Tribünler tıklım-tıklım dolu. Takımla birlikte yönetici olarak sahaya girmek üzere listeye Kahraman Derinpınar ve Cumali Ünal'dı yazılmış. Soğuk bir hava, maç başladı. İlk yarının ortalarında kaleye neredeyse 40 metre me-

safeden topu ayağına alan Malatyasporlu Ceyhun Güray öyle bir şut çıkardı ki! Fenerbahçe'nin dünyaca ünlü kalecisi Schumacher köşeye giden topa uzanışı fotoğraf karesini tamamlamaktan başka işe yaramadı. Malatyaspor, 1-0 öne geçmişti. Ceyhun, Cumali Abi bu gol senin içindi, diyerek kulübeyle selam çakacaktı. Ardından çok geçmedi, orta sahada Fenerbahçe bir top kaptı, dönemin süper starı Rıdvan Dilmen topla buluştu, ceza alanına girdi, Mustafa'nın müdahalesiyle düştü, hakem penaltı noktasını çaldı. Malatyasporlu futbolcular hakeme itiraz etti ama nafi! Televizyon görüntüsü pozisyonun penaltı olmadığını gösteriyordu ama o zaman VAR yoktu!

Hakem, Malatyaspor aleyhine kararlar vermeye devam ediyordu. O sırada Malatyaspor yedek kulübesine yanaşan Malatyaspor'un yıldız futbolcusu Ünal Karaman, Cumali Ünal'dı'ya doğru, "...abi haksız penaltı verdi hakem. Ofsaytları da kaldırmıyor. Biz itiraz ediyoruz, siz de itiraz edin" dedi. Amaç, hakemi hem saha içinden hem yedek kulübesinden itirazlarla baskı altına almak ve Malatyaspor'un hakkını yedirmemektir.

İşte şairin ofsayda düştüğü yere geldik!

Ünal'dı, şaşkın bir şekilde, "ofsayt ne?" diye sordu. Ünal, sakinliğini korudu, "...abi ben sana devre arasında anlatırım. Sen itiraz et".

Bundan sonrasını Ünal'dı anlatıyor:

"Haksızlığa uğramışız ya, devre arasında hışım-la hakemin odasına yöneldim. Tam kapıyı kapatıyordu, ayağımı koydum, içeri girdim, içeriden de kapıyı kilitledim. Ben sinirlenmişim, Malatya'nın hakkını yedirmeyeceğimi söylüyorum. Özal'ın danışmanıyım, Malatya'da onun adına bulunuyorum, diyerek bir şeyler söylüyorum. Hakem sakinliğini koruyor, beyefendi lütfen dışarı çıkar mısınız, diyor. Ben iyice sinirlenip "burası benim memleketim, kim oluyorsun da bana dışarı çıkar mısın?" diye karşılık veriyorum. Sonra dışarı çıktım; ikinci yarı başka gol olmadı, maç 1-1 bitti.

Akşam bir yerde oturuyoruz. Hava soğuk paltoluyuz. Dönemin Malatya Valisi Kutlu Aktaş da var. Paltolu, uzun boylu biri geldi. Sizinle görüşebilir miyim, dedi. Tanımadım. Ben, dedi, bugünkü maçın hakemiyim. Sonra, vali ve çevredekiler duymasın diye, kulağıma eğilerek, "Abi, ben orada senin ve takımınızın iyiliği için dışarı çıkın dedim. Fenerbahçeli yöneticiler bunu görse, başınıza iş alırdınız. Hükmen yenik bile sayılırdınız" dedi. Mesele böylece kapandı".

O hakem Türk futbolunun şöhretli hakemlerinden Engin Kurt idi. Ünal'dı, Kurt'la sonradan dost olup uzun yıllar görüşecekti.

Malatyaspor'da 6 ay yöneticilik yapan Ünal'dı sonrasında ayrılacak ve asıl işlerine dönecekti.

Cumali Ünal'dı'nın Malatyaspor yöneticiliği döneminde gerçekleştirilen çok önemli bir iş var. Türk futbolunda bir ilk olarak yapılan bir uygulama: Şirketleşme...

Günümüz futbolunda sıradanlaşmış kulüp-şirket yapısını Malatyaspor, Cumali Ünal'dı'nın katkılarıyla, ilk gerçekleştiren kulüp.

Kulağa bir kez "kulübün yaşaması için sürekli gelir kaynağı elde edilmesi lazım" fikri düşmüş ya. Sürekli gelir nasıl elde edilir? Ticaretle uğraşacaksınız, iş yapacaksınız. O yıllarda yayın geliri, şans oyunu geliri vesaire olmadığını da anımsatalım.

Cumali Ünal'dı bunun için de kolları sıvar. Ne var ki karşılarında ciddi bir yasal engel vardır. Kulüpler, dernek statüsünde kuruluşlar olup şirket kuramaz, ticaret yapamazlar. Yine de bir anonim şirket mukavelesi hazırlanır ve tescil için Sanayi ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğü'nün kapısı çalınır. Yasa açıktır, kulüp şirket kuramaz ama Ünal'dı yurttan arkadaşı olan İç Ticaret Genel Müdürüne "kibarca", sen bunu yapamayacaksın Bakana söyleyeyim, seni görevden alsın, başka bir arkadaş getirelim, o yapsın, der.

Genel Müdür, gerek yok, ben yaparım, der ve Malatyaspor Anonim Şirketi kurulur.

Türk futbolunun diğer kulüpleri ancak yıllar sonra şirketleşme yoluna gidebilecektir.

Ünal'dı, her ne kadar futbolla ilgisi olmasa da, gençliğinde bir defa maça gitmiştir ve o maça yaşadığı bir hikâyeye futbolun felsefesine dair hoş bir anı olarak duruyor.

Lise arkadaşı Feyzullah Taşkınsoy Ünal'dı'yı alıp maça götürür. Kapalı tribünde maçı izlemektedirler. Malatyaspor pek iyi futbol oynayamamaktadır. Seyirciler bir ara takımı yuhalarlar. Bunun üzerine protokol tribününde oturan dönemin valisi Sadullah Verel, sinirlenir, ayağa kalkar "...ayıp, ayıp yuhalamayın" der.

Taşkınsoy, protokol tribününe dönerek, "...Vali Bey, Vali Bey! Ben sizin gibi bedava maç izlemiyorum. Ben para verip izliyorum. Para verdiğim için de takımımın iyi futbol oynamasını istiyorum" diye bağırır.

Sonraki yıllarda asteğmen olarak vatani görevini yaparken şehit düşen Feyzullah Taşkınsoy, aslında futbolun her zaman değişmeyen bir gerçeğini dile getirmiştir. İyi futbol oynayan takımlar her zaman seyirci bulur ve para kazanır.

Dün de öyleydi bugün de...

